

ՀԱՄԱՄԻՈՒԹԵՆԱԿԱՆ ՏԱՐԱԿԱՐՅՈՅԻ
ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԲԱԺԱՆՄՈՒՆԻՔ
ԽՍՀՄ ՍՆՈՒՆԴԱՐԴԺՈՂԿՈՄԱՏ — ԳԼԱՎՏԱԲԱԿ

ԸՆԿ. ՄԻԿՈՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ԾԽԱԽՈՏԻ ՑԵՎ. ՄԱԽՈՐԿԱՑԻ ԱՐԴՅՈՒՆԱՐԵ-
ՐՈՒԹՅԱՆ ՀԱՄԱՄԻՈՒԹԵՆԱԿԱՆ ԳԻՏԱԶԵՏԱԶՈՏԱԿԱՆ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏ ՎԻՏԻՍ

Հրատարակություն N 12

Ծ Խ Ա Խ Ո Տ Ի
ՎՆԱՍԱՏՈՒ ՄԻՋԱՏՆԵՐԸ
ԴԱԾՏՈՒՄ

(ԱԳՐՈՏԻՍ ՑԵՎ ԱՎԱԶՈՒՏԱՅԻՆ ՄԵՂԼՅԱԿ)

ԾԽԱԽՈՏԻ ՎՆԱՍԱՏՈՒ ՄԻՋԱՏՆԵՐԸ ԴԱՇՏՈՒՄ ԱԳՐՈՏԻՍ ՅԵՎ ԱՎԱԶՈՒՑԱՅԻՆ ՄԵԴԼՅԱԿ

Սոցիալիստական ծխախոտագործության Կիմա-
կան նպատակն է՝ բարձրացնել ծխախոտի բերքի քա-
նակն ու վորակը:

Այս խնդիրը չի կարող կատարվել, յեթե պլա-
նային պայքար չմղվի այն ֆեաֆատու միջատների
դեմ, վորոնք լերբեմն բերքի աճելի քան 25 աոկոսը
ֆեատում և վորակն զգալի չափով վատացնում են:

Ծխախոտը դաշտում աոնկելու առաջին որերն
ամենաշատ ֆեատը հասցնում են ագրոտիսը (սովլա) և
ավազուտային մեղվյակը:

ԱԳՐՈՏԻՍ

Ագրոտիսը գիշերային փոքրիկ թիթեռ է: Նրա
առջևի թեերը մոխրագույն-գորշ կամ մուգ-գորշ
գույնի լեն, յերկու ընդմիջող ալիքավոր դծերով և
բողբոջաձև, կլոթ ու սեպաձև բծերով (խալերով): Հե-
տևի թեերը բաց գույնի—համարյա սպիտակ են:

Թիթեռներն սկսում են թռչել մայիսին: Ձու-
գավորումից հետո թիթեռներն սկսում են ձու դնել:
Ձվերը շատ մանր են, գնդաձև, թեթևակի առփակ:
Նոր դրած ձվերը կաթնասպիտակավուն գույնի յեն,

Թրթուրը դուրս դալուց առաջ նրանք դառնում են սև-կապտագույն:

Թիթեռները գլխավորապես մոլախոտերի վրա կամ նրանց մոտ՝ ուղղակի հողի վրա յեն ձու դնում:

Շատ հաճախ ձվերը դնում են պատաստուկի, բա-ղեղի, տատասկափշերի, ջղուախոտի և այլ մոլախոտե-րի վրա, վորոնք լայն տերևներ կամ վերնաբմատա-յին փռնի ունեն: Յերբեմն ձվերը դնում են նաև կուլուրապիտ բույսերի վրա: Ծխախոտի վրա ագրո-տիսի ձվիկները հազվադեպ դեպքերում են լինում:

Մի Թիթեռն իր աճրող զյանքի ընթացքում մո-տավորապես 800 հատ ձու յե դնում:

5—10 որվա ընթացքում, նայած յեղանակին, ձվիկների միջից Թրթուրներ են դուրս գալիս:

Սկզբնական շրջանում Թրթուրները բաց ապրում են այն բույսերի վրա, վորտեղ նրանք առավ են յե-կել: Մնվելով տերևներով՝ նրանք կրծելով տերևների վրա ծակոտիկներ են առաջացնում կամ տերևի հյուս-վածքն են ուտում, չդիպչելով ներքևի կամ վերևի մաշկին: Մեծահասակ Թրթուրները կերակրվում են միայն գիշերները, իսկ ցերեկն անց են կացնում հողի-մեջ:

Մոլախոտերի վրայից Թրթուրներն անցնում են կուլուրապիտ բույսերի վրա, վորոնց թվում և ծխա-խոտի վրա: Դաշտում նոր տնկած ծխախոտի սածիլ-ները նրանք կրծում են հողի անմիջական յերեսից, այնուհետև ուտում են տերևները և ցողունի մասը: Այն տարիները, յերբ ագրոտիսը մասսայական չափով և յերևում, տնկած ծխախոտի ֆլասավածքն այնքան խոշոր և լինում, վոր ստիպված են լինում ֆլասաված

սածիլներն առնվաղ 2—3 անգամ փոխել ու նորից տնկել:

Յերբ ծխախոտի ցողունները կոպտանում են, Թրթուրներն այլևս չեն կտրուժ, այլ կրծատում են: Այսպիսով, ֆլասաված բույսերի աճումը յետ և մնում ու խիստ քամիների դեպքում կոտրատվում են:

Թրթուրների կյանքը 30—40 օր և տևում:

Մեծահասակ Թրթուրները փայլուն-գլյանցա-նման, կեղտոտ-մոխրագույն են լինում: Մեջքի ուղ-ղությամբ անցնում են յերեք վոչ պարզ, ավելի մուգ գծեր: Մեծահասակ Թրթուրի յերկարությունը մոտա-վորապես 50 միլիմետր և, իսկ հաստությունը՝ 7 միլիմետր:

Իրենց դարգացումն ավարտած Թրթուրները հո-ղի մեջ 10—30 սանտիմետր խորության վրա բուն են պատրաստում, վորտեղ հեպադայում կերպարանա-փոխվում հարսնյակ են դառնում: 2—3 շաբթից հե-տո հարսնյակներից Թիթեռներ են դուրս գալիս: Հյուսիսային կովկասում Թրթուրները հուլիսի վեր-ջին են դուրս գալիս:

Այդ սերնդի Թիթեռներն իրենց հերթին ձվիկնե-րը մոլախոտերի վրա յեն դնում և գլխավորապես Թրթուրների նոր սերունդն և զարգանում:

Մեկ տարվա ընթացքում տեղի յե ունենում Թիթեռների 2—3 սերունդ:

Վերջին սերնդի միջահասակ Թրթուրները ձմե-ռում են հողի մեջ վոչ խորը և հարսնյակ են դառնում հաջորդ տարվա գարնանը:

1-354599

ՊԱՅԲԱՐԻ ՄԻՋՈՑՆԵՐԸ

1. Այն դաշտերում, վորտեղ նախատեսված է ծխախոտ՝ տնկելուց 3—4 շաբաթ առաջ մոլախոտերը պետք է վոնչացնել: Միջնակներում աճող մոլախոտերն այդ ժամանակամիջոցում հնձված պետք է լինեն:

2. Սածիլ տնկելուց առաջ ագրոտիսի թրթուրներ հայտաբերելիս անհրաժեշտ է թեփից, կերի ճակնդեղից կամ բամբակի քուսպից պատրաստած թունավոր գրավչանյութ շաղ տալ:

Ճակնդեղից գրավչանյութ պատրաստելու համար 750 գրամ փարիզյան կանաչ լուծում են 12 լիտր սիրոպ (շաբապ) պարունակող ջրի մեջ: Ստացված խառնուրդին 200 կիլոգրամ մանր կոտորած կերի ճակնդեղ են ավելացնում: Ըստ վորում մանրունքը լավ է դգուլթյամբ խառնում են իրար, վերպիսդի փարիզյան կանաչի մասնիկներն անպայմանորեն կաշեն ճակնդեղի աժեն մի կոտրին: Ճակնդեղի փոխարեն կարելի չե վերցնել մոլախոտ, բայց վերջինս թիթեռի թրթուրների համար այժման ել գրավիչ չէ:

Փշրանքից (թեփից) կամ բամբակի քուսպից գրավչանյութ պատրաստելու համար մի կիլոգրամ փարիզյան կանաչը լուծում են 30 լիտր ջրի մեջ և այդ լուծույթն անընդհատ խառնելով՝ վրան 50 կիլոգրամ ալյուրի թեփ են ավելացնում կամ մանրած բամբակի քուսպ:

Այս կամ այն ձևով պատրաստած գրավչանյութը շաղ են տալիս ամբողջ դաշտը կամ փոքր կուլտուրով դարսում ու խոտով ծածկում են: Մեկ հեկտարի հա-

մար մոտավորապես 100 կիլոգրամ կոտորանք է պահանջվում (ճակնդեղի, կամ 30—40 կիլոգրամ թեփ կամ թե քուսպ):

3. Ծխախոտ տնկած տեղի մոտ աճող ագրոտիսի թրթուրներով վարակված մոլախոտերին փարիզյան կանաչի և հանգած կրի խառնուրդ պետք է սրսկել: Մեկ մաս փարիզյան կանաչին 5 մաս հանգած կիր են վերցնում: Այս խառնուրդն զգուշությամբ խառնում, հետո սրսկող մեքենայի միջոցով սրսկում են:

4. Դաշտում տնկած ծխախոտը թրթուրներից զնառված լինելու դեպքում, զնառված մասերին փարիզյան կանաչի և չոր, փոշենման հանգած կրի խառնուրդ են սրսկում: Մեկ մաս փարիզյան կանաչին 10 մաս կիր են վերցնում:

Յերբ սերիշ դաշտերից թրթուրների փոխանցման վտանգ է սպառնում, ծխախոտ տնկելու դաշտը շրջապատում են մոտավորապես 20 սանտիմետր խորությամբ առուններով, կամ խոր ափսոսով: Առվի կամ ափսի մեջ անհրաժեշտ է թունավոր գրավչանյութ շաղ տալ:

6. Գարնանը, թիթեռների թռչելու ժամանակ, ոգտակար է նրանց վորսալ դոշապե հեղուկով: Զրով լուծված սիրոպը (1 մաս դոշապին 1 մաս ջուր) լցնում են տաշտակների մեջ և դնում ծխախոտի հարևան դաշտերը: Տաշտակները պետք է դնել գետնից 70 սանտիմետր բարձրությամբ վրա: Յուրաքանչյուր մեկ հեկտարին մեկ տաշտակ է դրվում: Թիթեռները թռչում են դեպի դոշապի հեղուկը և խեղդվում նրա մեջ:

ԱՎԱԶՈՒՏԱՅԻՆ ՄԵԴԼՅԱԿ (ՄԱՋԱԳՈՒԾԱԿ)

Սեամորթ բզիզի թրթուրը տեսնով քիչ նման է լարաթրթուրին, այս պատճառով ե՞լ նրան անվանում են կեղծ-լարաթրուր: Սեամորթներից բոլորից շատ ծխախոտի դաշտերում հանդիպում է ավազուտային մեղլյակը:

Ավազուտային մեղլյակը 7—9 միլիմետր յերկարությամբ մի փոքրիկ բզիզ է: Նրա մարմինը յերկարավուն ձևաձև է, սե-մուգ-մոխրագույն, թևապանակները՝ յերկար ուռուցքավոր, յերկարածև գլանով, կողքերը՝ փոքր բարձրությամբ:

Բզեղները յերևում են վաղ գարնանը: Առաջին իսկ տաք որերին նրանց կարելի յե նկատել բաց և լավ լուսավորված վայրերում, վորտեղ դուրկ է բուսականությունից: Բզեղները կերակրվում են դանազան բույսերով և յերբեմն շատ ուժեղ վնասում են ծխախոտի տերևները: Զուգավորումից հետո եզերը հողի մեջ փաթը ձվեր են ածում: Զվրկների միջից դուրս յեկած թրթուրները կերակրվում են արմատներով կամ հողի տակ մնացած դանազան բույսերի ցողունների մասերով, վորոնց թվում է ծխախոտի: Թրթուրները ծխախոտի ցողունի կեղևը կրծոտում են, վորի հետևանքով ծխախոտի աճն սկզբում յետ է թուլում, իսկ հետո ցողունը չորանում է:

Թրթուրների աճելն ու կերակրվելը տևում է մոտ 50 օր: Ավազուտային մեղլյակի մեծահասակ թրթուրը յերկարավուն գլանակադրած է, ուռած գլխով և լավ

նկատելի վերին շրթունքով: Առջևի վոտքերը բավականին յերկար են և ավելի հաստ, քան մնացած ներք: Թրթուրը մոխրագույն է, կամ գորշ-մոխրագույն: Թրթուրի յերկարությունը մինչև 20 սանտիմետր է:

Թրթուրները հարսնյակ են դառնում հողի մեջ, և 2 շաբթից հետո հարսնյակներից բզեղներ են դուրս գալիս: Բզեղները ձմեռում են և հաջորդ գարնանը ձու դնում:

ՊԱՅԲԱՐԻ ՄԻՋՈՑՆԵՐԸ

Ավազուտային մեղլյակի դեմ պայքարը, վորքան հնարավոր է շուտ պետք է սկսել, հենց վոր բզեղները նկատելի չափով յերևան: Բզեղների վոչնչացման համար դործ են ածում թեփից պատրաստած թու-նավոր գրավչանյութեր: Մեկ կիլոգրամ փարիզյան կանաչը լուծում են 30 լիտր ջրի մեջ և ստացած խառնուրդն անընդհատ խառնելով՝ 40 կիլոգրամ թեփ են ավելացնում: Գրավչանյութը դաշտում կույտեր են դնում ու խոտով կամ հողի կնձիկներով ծածկում: Մեկ հեկտարին անհրաժեշտ է մոտավորապես 40 կիլոգրամ թեփ: Այդ նույն գրավչանյութն ոգտագործվում է նաև թրթուրների վոչնչացման համար: Այդ նպատակով գրավչանյութը 1¹/₂—2 սանտիմետր խորությամբ դնում են տեղաների մեջ ու հողով ծածկում

Քաղ. խմբագիր՝ Հ. Գ ա ու պ ա ռ յ ա ն
Մասն. խմբագիր՝ Գր. Ա զ ա մ ա լ յ ա ն
Տեխ. խմբագիր՝ Հ. Մ ու ռ ա ղ յ ա ն
Սրբագրիչ՝ Գ ա Ր՝ Հ ա կ ո թ յ ա ն

Գլավիտի լիազոր № 1114 հրատ. № 374 պատվ. 640 տիրաժ 500
Հանձնված և արտադրության 1936 թ. սեպտեմբերի 15-ին
Ստորագրված և ապկուռ. 1936 թվի հոկտեմբերի 1-ին

Գյուղերատի տպարան, Յերեան Նալբանդյան 11

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0404873

11 OKT. 1936

669

1

3545